

II/305 TÝNIŠTĚ N/O – ALBRECHTICE N/O

Hodnocení vlivů záměru na evropsky významné lokality a ptačí oblasti,
podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb.

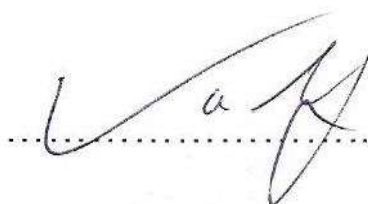

Mgr. Ondřej Volf
autorizovaná osoba pro hodnocení dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb.

červen 2014

Předmět posouzení:	Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí
Investor:	Správa a údržba silnic Královéhradeckého kraje Kutnohorská 59 500 04 Hradec Králové IČ: 70947996
Zadavatel:	Valbek, s.r.o. Vaňurova 505/17 460 02 Liberec 3 IČ: 48266230
Zpracovatel:	Mgr. Ondřej Volf autorizovaná osoba pro hodnocení dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění (rozhodnutí č.j. 630/905/05 ze dne 19.5.2005, prodlouženo rozhodnutím č.j. 11089/ENV/10 a 299/639/10 ze dne 8.2.2010)
Kontakt:	T: 604 322 541 E: volfond@volny.cz
Spolupráce:	Mgr. Eva Chvojková
Konzultace:	Mgr. Jan Dušek – Beleco RNDr. Bohuslav Mocek – Muzeum východních Čech v Hradci Králové Ing. Aleš Novák – Krajský úřad Královéhradeckého kraje

V Prusinách dne 30. června 2014

podpis
Ondřej Volf

Obsah

1 ÚVOD.....	4
2 ÚDAJE O ZÁMĚRU.....	5
3 EVROPSKY VÝZNAMNÉ LOKALITY A PTAČÍ OBLASTI	9
3.1 Identifikace dotčených lokalit.....	10
3.2 Stručný popis dotčené evropsky významné lokality.....	12
3.3 Dotčené předměty ochrany	16
3.4 Popis dotčených předmětů ochrany	16
4 VYHODNOCENÍ VLIVŮ ZÁMĚRU NA LOKALITY NATURA 2000.....	23
1 4.1 Zhodnocení úplnosti podkladů pro posouzení.....	23
4.2 Vyhodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany.....	24
4.3 Vyhodnocení kumulace vlivů.....	26
4.4 Vyhodnocení významnosti vlivů na celistvost lokalit	27
4.5 Opatření k eliminaci a zmírnění vlivů.....	27
5 ZÁVĚR.....	29
SEZNAM POUŽITÝCH PODKLADŮ.....	30
POUŽITÉ ZKRATKY.....	31

1 ÚVOD

Cílem tohoto posouzení je zjistit, zda má záměr „Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí“ významný negativní vliv na předměty ochrany a celistvost dotčených evropsky významných lokalit (EVL) a ptačích oblastí (PO), které tvoří soustavu chráněných území Natura 2000.

Hodnocení je vypracováno na objednávku zpracovatele Oznámení záměru pro potřeby procesu EIA, jímž je firma Valbek s.r.o. Projektem je rekonstrukce silnice II/305 v úseku Týniště nad Orlicí - Albrechtice nad Orlicí, která zahrnuje cca 500 m dlouhého úseku komunikace s přemostěním toku a inundačního území Orlice. Nahrazuje stávající nevhodně vedenou komunikaci s mostem, kde těleso silnice způsobuje při vyšších průtocích v Orlici vzduť řeky a most nevyhovuje moderním technickým parametrům.

Projekt je situován v široké nivě Orlice, která je součástí evropsky významné lokality *Orlice a Labe* vyhlášené k ochraně osmi typů přírodních stanovišť a tří evropsky významných živočišných druhů: bolena dravého, vydry říční a klínatky rohaté.

Záměr byl předložen k vyjádření zodpovědnému orgánu ochrany přírody – Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje (KUKK). Ten ve svém stanovisku ze dne 10.6.2014. (č.j.: 8599/ZP/2014 - NA) dospěl k závěru, že: „nemůže v případě výše cit. záměru vyloučit významný vliv na předmět ochrany evropsky významné lokality CZ0524049 Orlice a Labe“. Jako důvod je uveden výskyt klínatky rohaté v předmětném úseku Orlice.

Předložené hodnocení se řídí pokyny pro zpracování posouzení dle ustanovení §45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (metodický pokyn MŽP – Roth, 2007).

2 ÚDAJE O ZÁMĚRU

Název záměru:

Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí

Umístění záměru:

Stát: Česká republika

Kraj: Královéhradecký

Obec: Týniště nad Orlicí, Albrechtice nad Orlicí

Plánovaná rekonstrukce spojuje Týniště nad Orlicí a Albrechtice nad Orlicí v Královéhradeckém kraji. Přesnější lokalizaci záměru znázorňují obrázky 1 a 2.

Obr. 1 Lokalizace záměru v rámci širších územních vztahů (modře - záměr)

Obr. 2 Lokalizace záměru mezi Albrechticemi nad Orlicí a Týništěm nad Orlicí na leteckém snímku (červeně – místo křížení záměru a řeky Orlice a plánovaná komunikace, zeleně – hranice EVL)

Stručný popis záměru:

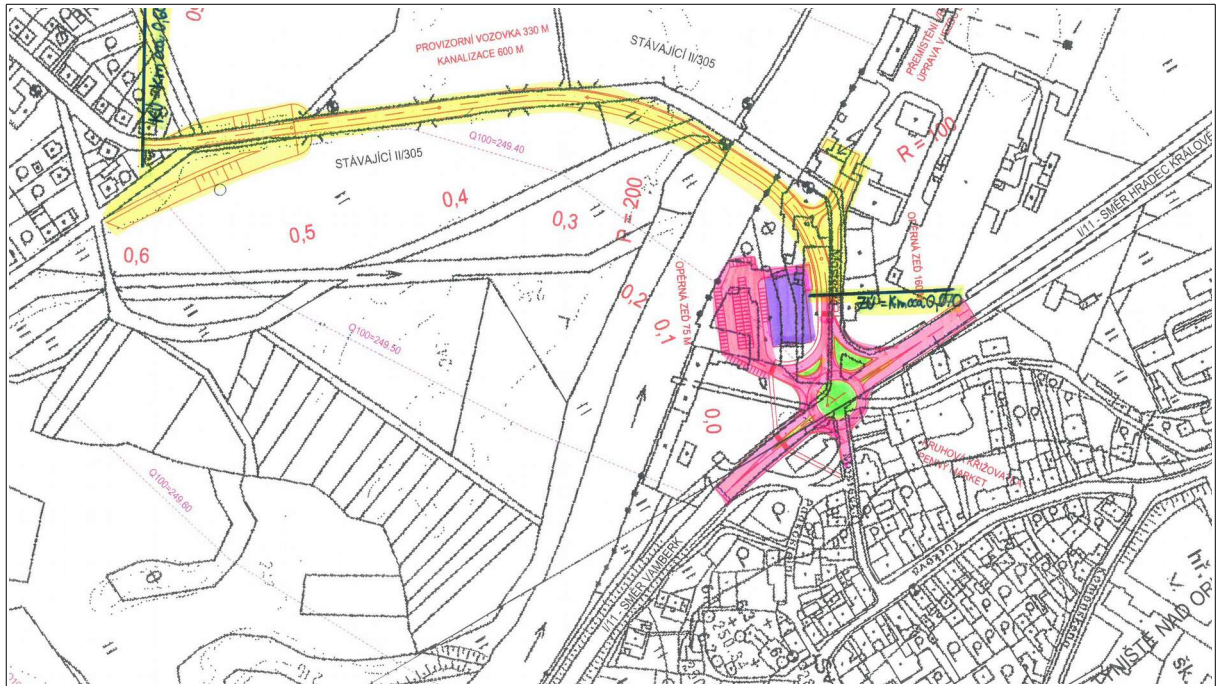
Přeložka silnice II/305 vychází z místa stávajícího křížení silnic I/11 a II/305. Pokračuje Mosteckou ulicí a řeku Orlici a její nivu překonává novým 360m dlouhým mostním objektem. Přeložka se napojuje na stávající komunikaci na začátku obce Albrechtice nad Orlicí. Zákres nově plánovaného úseku silnice II/305 je znázorněn na obr. 3.

Technické řešení

Celková délka přeložky je 600m, délka přemostění 360m. Nový most přes Orlici je situován jižně od stávajícího. Přes údolní nivu je vozovka vedena v celém úseku po mostním objektu. V km 0,5 přechází vozovka z mostu do násypu. V rámci stavby by mělo dojít k odstranění stávajícího mostu, inundačních mostů i zemního tělesa stávající silnice II/305.

Mimo zástavbu je přeložka navržena v kategorii S 7,5/70, v zastavěném území MO 8/50. Pro odvedení dešťové vody je navržena nová kanalizace podél celé přeložky.

Po dobu výstavby bude pro provizorní dopravní spojení Týniště nad Orlicí a Albrechtic nad Orlicí sloužit stávající most a provizorní vozovka v délce 330m, která bude v případě větších průtoků zaplavena.

Obr. 3 Zákres záměru

Varianty řešení

Záměr byl původně řešen v pěti variantách. Ke stanovisku orgánu ochrany přírody (KÚKK) a následnému posouzení byla vybrána pouze jedna výše popsaná varianta.

Vstupy

U posuzovaného projektu byly definovány následující vstupy:

Zábor ploch – dojde k dočasnému i trvalému záboru pozemků.

Výstavba – zábor bude potřebný pro pohyb mechanizace, při výstavbě nového přemostění, tělesa silnice a pro přístupové cesty.

Provoz

Záměr představuje trvalý zábor pozemků pro přemostění i těleso silnice.

Nároky na dopravní a jinou infrastrukturu

Výstavba: Při realizaci záměru bude třeba zajistit transport potřebného materiálu a techniky na staveniště a naopak odvoz materiálu z likvidované stávající silnice. Transporty budou prováděny v předem stanovených trasách, navazujících na stávající veřejné komunikace. Dočasné zpevněné trasy budou mít charakter dočasného záboru podobu výstavby (předpokládána době dva roky) a po skončení výstavby budou dotčené pozemky uvedeny do původního stavu a vráceny k původnímu užívání.

Provoz:

Záměr sám o sobě představuje novou komunikaci a nezahrnuje tak nároky na infrastrukturu v době provozu.

Výstupy

Emise do ovzduší

Výstavba

Zdroje znečištění ovzduší v etapě výstavby mohou vznikat zejména při provozu stavebních mechanismů a stavebních strojů v prostoru prováděných činností, které však lze považovat za nevýznamné.

Provoz

Silnice bude liniovým zdrojem znečištění ovzduší. Lze předpokládat, že v důsledku realizace záměru nedojde k nárůstu emisí oproti stávajícímu stavu.

Hluk, rušení a vibrace

Výstavba

Zdrojem hluku při výstavbě budou dopravní mechanismy a stavební stroje.

Provoz

Silnice bude zdrojem hluku. Lze předpokládat, že v důsledku realizace záměru nedojde k nárůstu hlukového zatížení oproti stávajícímu stavu.

Znečištění vody

V průběhu výstavby může docházet k mechanickému znečištění a zákalům vody. Tento jev může trvat řádově dny až týdny a opakovat se při vyšších průtocích.

Odpady

Výstavba: v průběhu realizace dojde ke vzniku odpadů převážně ve formě vytěžené zeminy, které nebudou z kategorie nebezpečných odpadů.

Provoz: vlastní provoz celého záměru není zdrojem produkce odpadů.

Riziko havárií

Ve fázi výstavby nelze zcela vyloučit riziko havárie spojené s únikem škodlivých látek (paliva, maziva) do okolního prostředí. Stejně tak za provozu nelze zcela vyloučit riziko havárie projíždějících automobilů.

3 EVROPSKY VÝZNAMNÉ LOKALITY A PTAČÍ OBLASTI

Evropsky významné lokality (EVL) se vyhláší na základě směrnice o stanovištích a v ČR požívají smluvní ochranu nebo jsou chráněny jako zvláště chráněná území. EVL se vyhláší pro typy přírodních stanovišť v zájmu Společenství a pro druhy živočichů a rostlin v zájmu Společenství, jejichž ochrana vyžaduje vyhlášení zvláštních oblastí ochrany. EVL jsou obsaženy v tzv. národním seznamu evropsky významných lokalit podle Nařízení vlády 132/2005 Sb. Tyto EVL patří mezi evropsky významné lokality, které byly zařazeny do evropského seznamu na základě Rozhodnutí Komise ze dne 13. listopadu 2007, kterým se přijímá seznam lokalit významných pro Společenství v kontinentální biogeografické oblasti podle směrnice Rady 92/43/EHS (2008/26/ES), viz sdělení MŽP č. 81/2008 Sb., ze dne 22. února 2008.

5. 10. 2009 schválila vláda usnesením č. 1247 návrh nařízení vlády, jež změnilo nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se stanovil národní seznam evropsky významných lokalit, ve znění nařízení vlády č. 301/2007 Sb. Novela nařízení vlády je účinná od 1. 11. 2009.

Národní seznam evropsky významných lokalit se navýšil o 234 nových lokalit, u 25 lokalit došlo k jejich rozšíření, 172 lokalit se změnilo (např. změna kategorie zvláště chráněného území, doplnění nového předmětu ochrany) a 21 lokalit, které již nejsou uvedeny v evropském seznamu, bylo z důvodu zániku předmětu ochrany vyřazeno.

Ptačí oblasti (PO) se vyhláší na základě směrnice o ptácích. Vyhláší se pro druhy ptáků, uvedené v Příloze I směrnice o ptácích. Tyto druhy musí být předmětem zvláštních opatření, týkajících se ochrany jejich stanovišť, s cílem zajistit přežití těchto druhů a rozmnožování v jejich areálu rozšíření. Ptačí oblasti jsou v ČR novou kategorií chráněného území a jsou zřizovány nařízením vlády. Celkem bylo na území ČR vyhlášeno 41 ptačích oblastí.

Při posuzování vlivů záměru a koncepcí je nutno zvažovat PO a EVL vymezené na území všech států Evropské unie.

3.1 Identifikace dotčených lokalit

Pro hodnocení dle §45i zákona jsou evropsky významné lokality a ptačí oblasti vyhodnoceny jako dotčené, pokud:

- jsou v přímém územním střetu se záměrem (zábor půdy, kácení dřevin,...)
- jsou ovlivněny v souvislosti s výstupy – složkové přenosy (ovzduší, voda, hluk)
- jsou ovlivněny v souvislosti se stavbou (rušení)
- jsou ovlivněny v souvislosti s provozem záměru (hluk, vibrace, přerušení migrace,..)

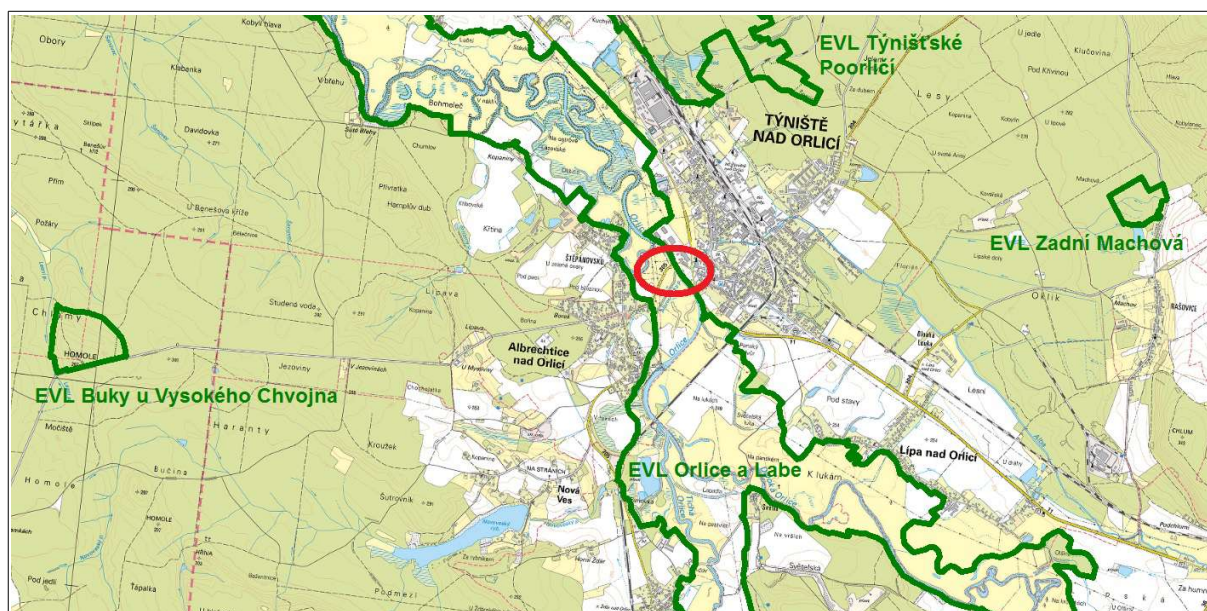
Záměr silnice mezi Albrechticemi a Týništěm nad Orlicí přechází řeku Orlici a její nivu, území je součástí EVL Orlice a Labe (kód CZ0524049). Tok řeky je místem výskytu bolena dravého *Aspius aspius* a klínatky rohaté *Ophiogomphus cecilia*, jejichž populace jsou předmětem ochrany této EVL. Zároveň je řeka Orlice a její okolí regionálně důležitým místem výskytu vydry říční *Lutra lutra* – dalšího předmětu ochrany EVL Orlice a Labe. Záměr by mohl zasahovat některé typy přírodních stanovišť, které jsou předmětem ochrany této EVL. **EVL Orlice a Labe byla ve shodě se stanoviskem KÚKK identifikována jako dotčená** posuzovaným záměrem.

Ve vzdálenosti cca 1500 m severně od posuzovaného záměru se nachází **EVL Týnišťské Poorličí** (kód CZ0523290) vymezená k ochraně páchníka hnědého *Osmoderma eremita*. Vzhledem ke vzdálenosti od záměru, poloze za sídlem Týniště nad Orlicí a předpokládanými vlivy záměru **není tato EVL identifikována jako dotčená**.

Cca 4 km východně od posuzovaného záměru je k ochraně střevíčníku pantoflíčku *Cypripedium calceolus* vymezena **EVL Zadní Machová** (kód CZ0522129). **Tato EVL nebude záměrem dotčena**.

Západně od záměru, ve vzdálenosti asi 5 km leží **EVL Buky u Vysokého Chvojna** (kód CZ0533297), která chrání populaci páchníka hnědého *Osmoderma eremita*. Předpokládané vlivy záměru se **nijak nedotknou této EVL**.

Lze vyloučit také ovlivnění dalších EVL nebo PO a to na českém i na jiném státním území vzhledem k tomu, že žádná EVL/PO se nenachází v potenciálním dosahu vlivů záměru. Lokalizaci EVL položených nejbližše posuzovanému záměru znázorňuje obr. 4.

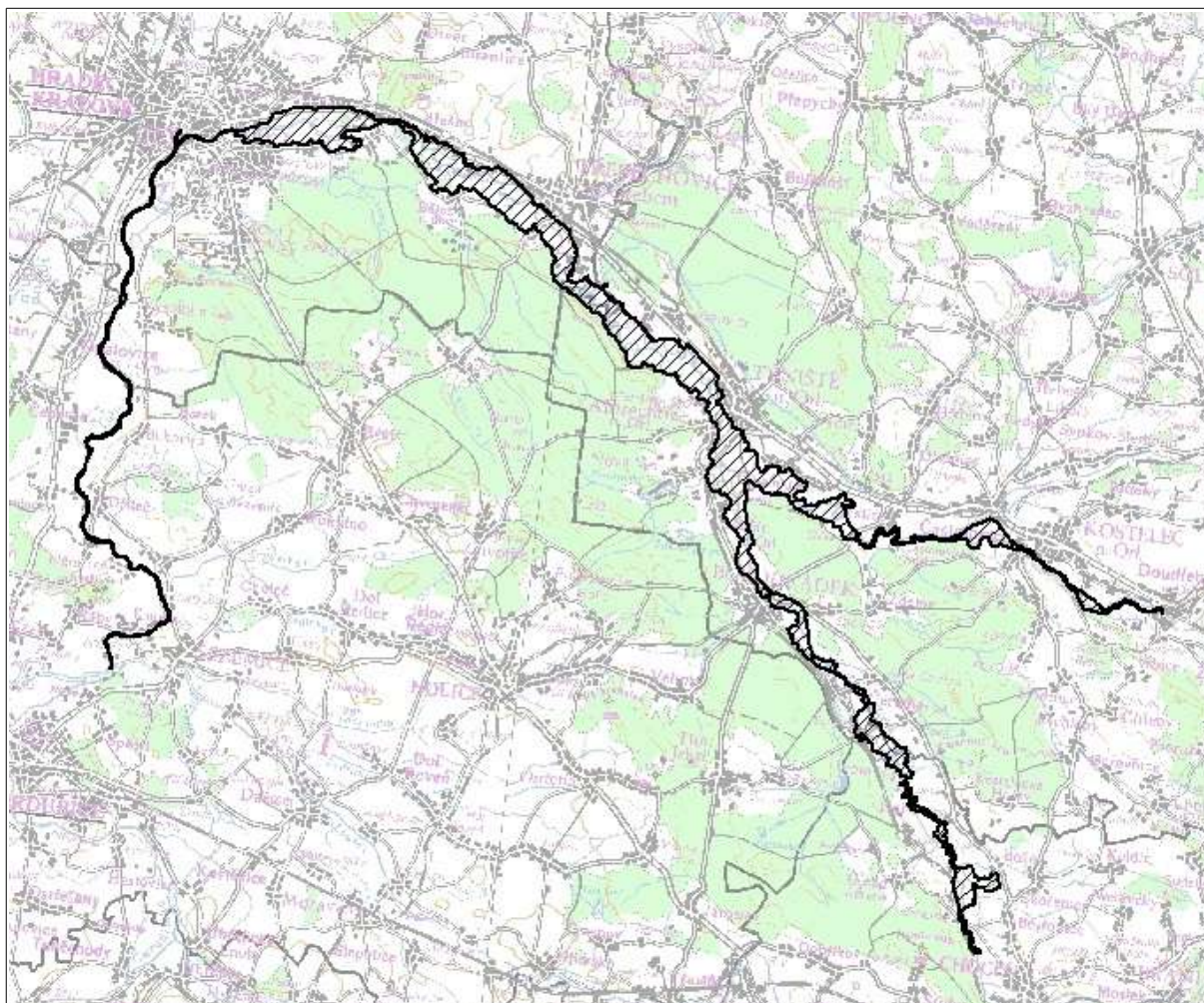

Obr. 4 Poloha záměru a vymezení EVL (červeně oblast záměru, zeleně EVL)

3.2 Stručný popis dotčené evropsky významné lokality

Název:	Evropsky významná lokalita Orlice a Labe
Kód lokality:	CZ0524049
Rozloha:	2683,18 ha

Lokalita zahrnuje tok Labe od Sezemic po soutok s Orlicí v Hradci Králové, samotný tok Orlice od soutoku s Labem včetně nivy Orlice od Hradce Králové k soutoku Tiché a Divoké Orlice (Čestice, Žďár nad Orlicí), dále pak Divokou Orlici až po Doudleby nad Orlicí a Tichou Orlici až po Choceň (obr. 5).

Obr. 5 Mapa EVL Orlice a Labe (dle přílohy k nařízení vlády č. 208/2012 Sb.)

Lokalita zahrnuje širokou říční nivu Orlice s meandrujícím, technickými úpravami nezničeným tokem a charakteristickou skladbou nivních a lužních společenstev. Břehy řek jsou často podemleté, v toku je množství popadaných stromů. V korytě se střídají rychlejší a

pomalejší úseky se štěrkovými, písčítými i hlinitými lavicemi (obr. 6). Dolní část toku Orlice (v úseku v Hradci Králové) a horní část Labe jsou technicky upravené, nejnižší partie Labe po soutok s Loučnou tvoří přirozeně revitalizované koryto.

Obr. 6 Přirozeně meandrující tok Orlice pod Týništěm nad Orlicí (foto: O. Volf)

V rámci ČR se jedná o výjimečně zachovalou říční nivu s přirozenou dynamikou toku a navazujícími mokřadními a nivními ekosystémy. V nivě převládají luční společenstva zastoupená aluviálními psárkovými loukami, v terénních depresích a kolem říčních ramen se vyskytují vlhké pcháčové louky a vlhká tužebníková lada, místy střídavě vlhké bezkolencové louky. Na sušších stanovištích jsou vyvinuté mezofilní ovsíkové louky, maloplošně i acidofilní suché trávníky bez význačného výskytu vstavačovitých a acidofilní trávníky mělkých půd. Na místech se stagnující vodou se vyskytuje vegetace vlhkých narušovaných půd nebo říční rákosiny, rákosiny eutrofních stojatých vod a vegetace vysokých ostřic.

Lužní vegetace, kterou zde tvoří údolní jasanovo-olšové luhy, tvrdé a měkké luhy nížinných řek, mokřadní olšiny a mokřadní vrbiny, se zachovala spíše v menších rozlohách.

Díky kvalitě prostředí zde přežívá druhově bohaté rybí společenstvo parmového pásma, stejně jako velká diverzita dalších vodních živočichů. Bohatství mikrohabitatů umožňuje existenci významné populace vážky klínatky rohaté *Ophiogomphus cecilia*, tok Orlice i Labe hostí

stabilní a rozmnožující se populaci bolena dravého *Aspius aspius*. Říční krajina je významnou oblastí výskytu vydry říční *Lutra lutra*.

(upraveno z <http://www.nature.cz/natura2000-design3>)

Předměty ochrany

V tabulce 1 jsou uvedeny všechny předměty ochrany EVL Orlice a Labe.

Proběhla identifikace dotčených předmětů ochrany. Jako dotčené byly identifikovány typy přírodních stanovišť a druhy, které by mohly být ovlivněny v souvislosti s výstavbou nebo existencí posuzovaného záměru. Dotčení jednotlivých předmětů ochrany je v tabulce č. 1 odůvodněno a vyznačeno **tučně**.

Pro zjištění přítomnosti stanovišť v předmětném území byla v červnu 2014 provedena terénní návštěva dotčeného území a využito dat získaných při mapování biotopů poskytovaných nálezovou databází Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK) ČR (obr. 7). Údaje o výskytu druhů byly získány z databáze AOPK ISOP, konzultacemi s odborníky na dotčené předměty ochrany a vlastním terénním šetřením.

Obr. 7 Mapa znázorňující výskyt typů přírodních stanovišť v okolí záměru (Portál ISOP AOPK ČR 2014)

Tab. 1 Předměty ochrany EVL Orlice a Labe

Stanoviště		Rozloha v EVL (ha)	Dotčení	Komentář
2330	Otevřené trávníky kontinentálních dun s paličkovcem (<i>Corynephorus</i>) a psinečkem (<i>Agrostis</i>)	1.34	NE	Nevyskytuje se v dosahu vlivů záměru
3150	Přirozené eutrofní vodní nádrže s vegetací typu <i>Magnopotamion</i> nebo <i>Hydrocharition</i>	18.54	NE	Nevyskytuje se v dosahu vlivů záměru
3260	Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů <i>Ranunculion fluitantis</i> a <i>Callitricho-Batrachion</i>	5.33	ANO	Stanoviště se nachází v toku těsně pod záměrem – mohlo by dojít k ovlivnění vodního prostředí
6410	Bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách (<i>Molinion caeruleae</i>)	31.95	NE	Nevyskytuje se v dosahu vlivů záměru
6430	Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně	5.50	NE	Stanoviště se nenachází v území zasaženém záměrem
6510	Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (<i>Arrhenatherion</i> , <i>Brachypodio-Centaureion nemoralis</i>)	117.08	NE	Nevyskytuje se v dosahu vlivů záměru
91E0*	Směšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>)	45.40	ANO	Záměr se okrajově dotkne stanoviště v degradované podobě
91F0	Směšené lužní lesy s dubem letním (<i>Quercus robur</i>), jilmem vazem (<i>Ulmus laevis</i>), j. habrolistým (<i>U. minor</i>), jasanem ztepilým (<i>Fraxinus excelsior</i>) nebo j. úzkolistým (<i>F. angustifolia</i>) podél velkých řek atlantské a středoevropské provincie (<i>Ulmion minoris</i>)	35.4401	NE	Nevyskytuje se v dosahu vlivů záměru
Živočichové				
1037	klínatka rohatá		ANO	Udávaný a pravděpodobný výskyt v místě záměru
1130	bolen dravý		ANO	Výskyt vázaný na vodní tok, ohrožení při výstavbě a v případě havárie
1355	vydra říční		ANO	Omezení migrační prostupnosti hlavně v době výstavby

3.3 Dotčené předměty ochrany

Za dotčené je třeba považovat všechny předměty ochrany EVL a PO, které se nacházejí v předmětném území a mohou být v souvislosti s realizací záměru ovlivněny. Zároveň je nutné jako dotčené označit ty předměty ochrany, které zasahují vstupy, výstupy nebo jiné vlivy záměru, i když se nenacházejí přímo na území záměru.

Vzhledem k definovaným potenciálním vlivům záměru a výskytu resp. biologii druhů, které jsou předmětem ochrany EVL Orlice a Labe byly jako dotčené identifikovány následující evropsky významné typy přírodních stanovišť a živočišné druhy:

- Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*
- Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Klínatka rohatá
- Bolen dravý
- Vydra říční.

Ovlivnění jiných druhů nebo stanovišť se nepředpokládá.

3.4 Popis dotčených předmětů ochrany

Typ evropského stanoviště 3260 Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*

Druhově chudá společenstva vodních makrofyt, která osidlují koryta tekoucích vod (potoky, nížinné řeky, vzácněji horní úseky toků) případně periodicky průtočné toky. Jednotka je rozšířená od nížinného do montánního stupně. Jedno až dvojevrstevné porosty jsou tvořeny především ponořenými nebo částečně na hladině plovoucími druhy kořenujícími ve dně. Hodně druhů je morfologicky proměnlivých v závislosti na výšce vodního sloupce a intenzitě proudění. Nejčastější jsou lakušníky, rdesty, mechorosty a řasy.

Výskyt v lokalitě posuzovaného záměru: V EVL se vyskytuje v podobě biotopu *V4A Makrofytní vegetace vodních toků - porosty aktuálně přítomných vodních makrofyt*. V místě záměru se nevyskytuje, mohlo by však dojít k ovlivnění biotopu těsně pod stávajícím mostem,

kde je tento biotop mapován. Potenciální vlivy záměru představují zejména zhoršení podmínek vodního prostředí v průběhu výstavby a riziko havárie během výstavby i provozu nové silnice.

Typ evropského stanoviště 91E0 Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Do této jednotky patří různé typy lužních lesů v nejnižších částech aluvií řek a potoků, kde jsou hlavním ekologickým faktorem pravidelné záplavy způsobené povrchovou vodou nebo zamokření způsobené podzemní vodou. Patří sem nezapojené vrbo-topolové porosty (měkký lužní les) rozšířené v záplavových územích větších řek a olšiny podél potoků a menších řek ve vyšších polohách.

V EVL Orlice a Labe se vyskytuje ve formě dvou biotopů:

L2.2A – Údolní jasanovo-olšové luhy, typické porosty

L2.4 – Měkké luhy nížinných řek

Výskyt v lokalitě posuzovaného záměru: v území dotčeném záměrem se vyskytuje biotop L2.4 – Měkké luhy nížinných řek, a to jednak v degradované podobě přímo v místě křížení plánované komunikace a toku Orlice a jednak níže po toku jako linie na pravém břehu řeky.

Klínatka rohatá *Ophiogomphus cecilia*

Popis ekologických nároků druhu

Druh je vázán na nížinné až podhorské potoky, řeky a říčky různé velikosti. Vyskytuje se i ve velkých tocích o šířce desítky (Dolní Morava, Odra) až stovky metrů (např. Dunaj na Slovensku, Labe v Německu). Preferuje čisté nebo málo znečištěné potoky, říčky a řeky s písčitým nebo štěrkovým dnem se slabou vrstvou detritu a přírodními nebo přírodě blízkými břehy s rozvinutými břehovými porosty. Vyskytuje se od nížin do podhůří.

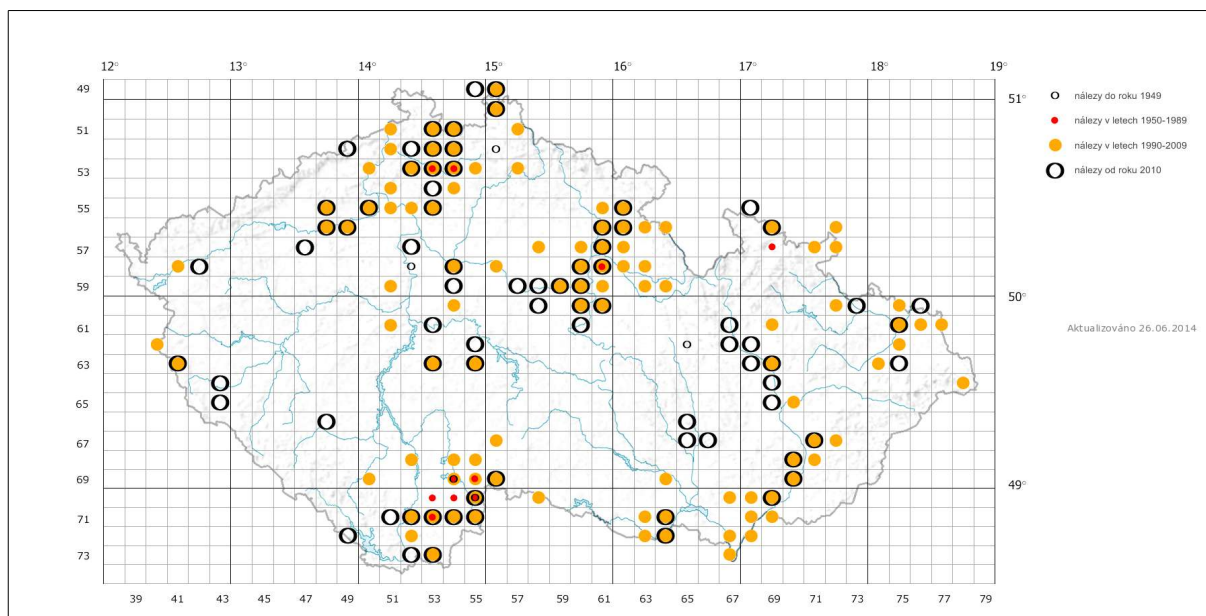
V našich podmínkách je nejčastější v lipanovém až parmovém pásnu. Nejpočetnější populace vytváří v tocích o šířce od deseti do několika desítek metrů. Vývoj larev je dvouletý až čtyřletý. Druh zimuje ve stadiu vajíčka nebo larvy. Larvy žijí na dně v pomaleji proudících úsecích, často se částečně zahrabávají. Dospělci se líhnou od třetí dekády května do poloviny července. Za teplého počasí aktivují až do druhé poloviny září, výjimečně do počátku října. Zaletují i daleko od místa vývoje larev podél toku, zastihneme je však i mimo vodní toky, na prosluněných lesních cestách, u rybníků apod. Larvy se živí především menším vodním

hmyzem, např. larvami jepic, chrostíků a dvoukřídlých, jsou poměrně málo selektivní. Dospělci jsou také málo specializovaní predátoři (Hanel & Zelený 2000).

Rozšíření

Palearktický druh s centrem rozšíření ve východní Evropě. Západní hranice areálu prochází Francií, na východ tento druh zasahuje do střední Asie. Na sever proniká nejdále do Finska, kde zasahuje až k severnímu polárnímu kruhu. Jižní hranice areálu prochází severní Itálií a severní částí Balkánského poloostrova. Ve východní Evropě je klínatka rohatá rozšířena souvisle, v západní Evropě se vyskytuje spíše ostrůvkovitě, což je způsobeno především zánikem vhodných stanovišť. Z okolních států je poměrně hojná v Polsku a v Maďarsku.

Klínatka rohatá je hojnější v Čechách než na Moravě a ve Slezsku. Řada lokalit se vyskytuje především v jižních, severních a východních Čechách. Početné populace jsou známy např. z Ploučnice na Českolipsku, Smědě na Frýdlantsku, Orlice, Metuje a Chrudimky v Královéhradeckém a Pardubickém kraji a Dračice v CHKO Třeboňsko. Na Moravě je tento druh znám především ze středního a dolního toku řeky Moravy a dolního toku Jihlavy, ve Slezsku se vyskytuje na řece Odře (obr. 8).

Obr. 8 Rozšíření klínatky rohaté v ČR podle nálezů z databáze ISOP (O – záznamy po roce 2010)

Příčiny ohrožení

Klínatka rohatá je ohrožena především napřimováním vodních toků, zpevňováním břehů, stavbami jezů a přehradních nádrží, těžbou písku z říčních koryt. V poslední době dochází také ke zcela nevhodným zásahům do jejího prostředí v rámci technicky řešených protipovodňových opatření. Hrozbou pro tento druh je i nekontrolované a nadměrné vysazování některých zejména nepůvodních rybích druhů, likvidace břehových porostů a znečišťování vody průmyslem a zemědělskou činností.

Stav z hlediska ochrany: méně příznivý

Výskyt v lokalitě posuzovaného záměru:

Celý tok Orlice je významným místem výskytu druhu. Záznamy existují i přímo z místa plánovaného záměru např. z roku 2005 (databáze ISOP). Koryto Orlice a jeho okolí poskytuje tomuto druhu příznivé podmínky, což platí i pro úsek křížení se silnicí II/305.

Bolen dravý *Aspius (Leuciscus) aspius*

Popis ekologických nároků druhu

Kaprovitá ryba, jejímž původním prostředím jsou střední a dolní úseky větších řek. Vhodné prostředí nachází také v údolních nádržích.

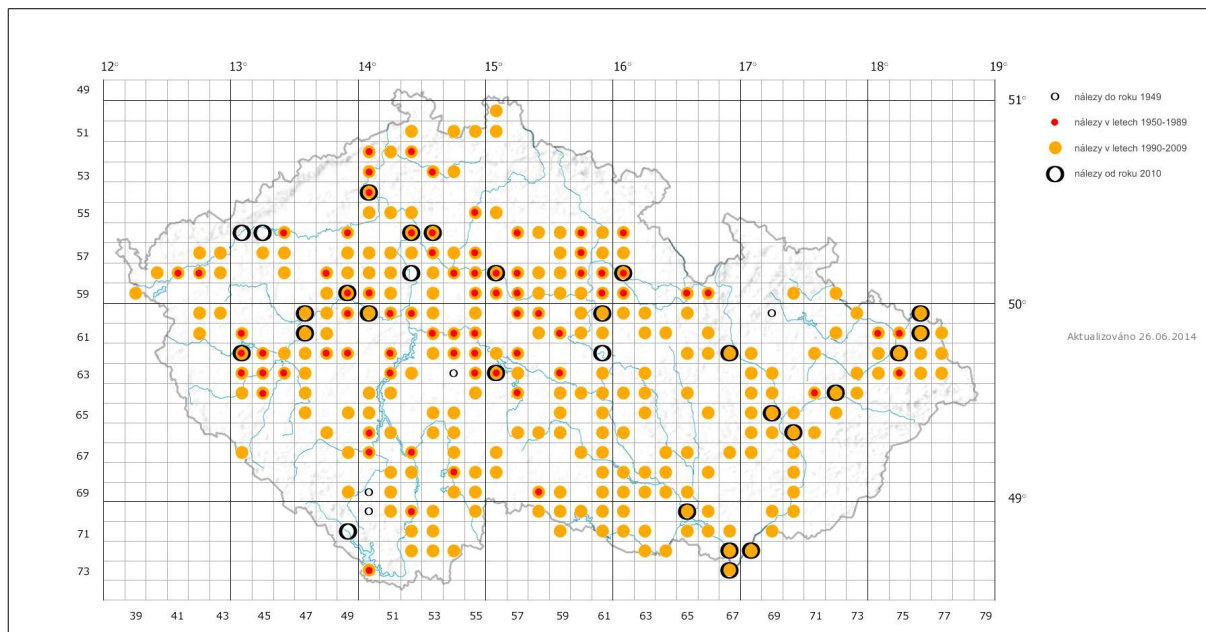
V proudných úsecích vyhledává hlubší místa, často se objevuje v podjezích. V mládí se sdružuje do hejn, později, když se začíná živit dravě, se vyskytuje spíše samotářsky. Doba rozmnožování tohoto druhu je v jarních měsících (duben, květen), tření probíhá v menších skupinách v proudných úsecích řek se štěrkovým nebo štěrkopísčitém dnem.

Rozšíření:

Jeho původní areál zahrnuje povodí spadající do úmoří Severního, Baltského, Černého a Kaspického moře. Západní hranici jeho rozšíření tvoří povodí Labe. Na severu zasahuje jeho areál až do jižní části Švédska a Finska a částečně do Norska východně od Osla. Na jihu a jihovýchodě areál výskytu sahá do povodí Dunaje, ale vyskytuje se i v řekách Bulharska. Žije v povodí Kaspického moře a Aralského jezera. Dále na východě se vyskytuje i v řekách Tigris, Eufrat a Orontes.

V České republice původně osidloval dolní a střední úseky větších řek, v současné době se vyskytuje též v řadě nádrží. Tento druh obývá povodí Labe, Odry i Moravy. Bolen patří

k rybám, kterým je věnována intenzivní rybářská péče. Jejím následkem se rozšířil i do nádrží a přehradních jezer (Hanel & Lusk 2005). Aktuální výskyt ukazuje obr. 9

Obr. 9 – rozšíření bolena dravého v ČR podle nálezů z databáze ISOP (O – záznamy po roce 2010)

Příčiny ohrožení:

Bolen dravý není v ČR ohrožen, existuje zde řada životaschopných populací, kde dochází k přirozenému rozmnožování. Na některých lokalitách je závislý na rybářském obhospodařování se všemi důsledky, které z toho vyplývají.

Stav z hlediska ochrany: příznivý

Populace v EVL Orlice a Labe a výskyt v dotčeném území

Celý tok Orlice včetně úseku, kde je plánována výstavba, je prostředím pro stabilní a přirozeně se rozmnožující populaci bolena dravého, významnou v rámci regionu i celé ČR. V katastru Albrechtic existují údaje o výskytu bolena např. z roku 2010 (databáze ISOP).

Vydra říční *Lutra lutra*

Popis ekologických nároků druhu

Vydra říční ve střední Evropě osídluje tři rozdílné typy biotopů - horské oligotrofní vodní toky, vrchovinné toky s kaskádami malých a středních rybníků a ploché rybníční oblasti. Orlice je v tomto směru výjimkou díky výjimečné zachovalosti říčního ekosystému.

K páření může docházet v průběhu celého roku. V potravě vydry výrazně převažují ryby, doplňkově též obojživelníci, korýši, drobní savci, vodní hmyz a další. Je teritoriální, mladí jedinci často podnikají migrace při hledání partnera nebo nového působiště.

Celkové rozšíření

Původní rozšíření vydry zahrnovalo celou Evropu, v Asii severní hranici areálu tvoří polární kruh, na východ zasahovala na Japonské ostrovy, na jihovýchodě Asie sahá disjunktivním areálem na jih Indického poloostrova a Srí Lanku, zasahuje i na sever Afriky.

Rozšíření v ČR

V současnosti se vydra v ČR vyskytuje téměř plošně s výjimkou nížin s technicky upravenými vodními toky bez doprovodné vegetace. Lze u nás vysledovat tři hlavní oblasti výskytu s větší hustotou jedinců a jejich stálým teritoriálním výskytem. Největší je širší oblast jihozápadních Čech, kam lze zahrnout i povodí Malše. Další dvě oblasti původního výskytu, odkud vydry znovu osídlily zbývající území, jsou Beskydy, které jsou součástí velké populace v Karpatech a východní Evropě, a severní Čechy, které patří k populaci ve východních částech Německa (Poledník a kol. 2012).

Ohrožení:

Vydra byla v ČR hojná do počátku 20. století. Díky znečištění vody a pronásledování byla téměř vyhubena. Během posledních dvou desetiletí se postupně navrácí do míst, odkud vymizela. Do první poloviny dvacátého století bylo hlavním ohrožujícím faktorem přímé pronásledování ze strany člověka. Od šedesátých let limitovalo stavy vyder především znečištění prostředí cizorodými látkami (zejména látky na bázi PCB) a přímé ničení prostředí (regulace toků). V souvislosti s obecným zlepšením kvality vod v devadesátých letech začala populace vydry postupně zvyšovat početnost a zvětšovat areál rozšíření. V posledních letech se však objevily další ohrožující faktory, především autoprovaz a nelegální lov, kterým se zejména vlastníci rybníků snaží řešit škody, které vydra působí na rybí obsádce.

Stav z hlediska ochrany: příznivý

Populace v EVL Orlice a Labe a v dotčeném území

Populace vyder na Orlici je stálá a stabilní, jedná se o součást populace zasahující k nám z Polska. Početnost přímo v EVL lze odhadnout vzhledem k značné délce teritorií na několik jedinců. Vydra říční využívá celý tok Orlice včetně přítoků a přilehlá území k migracím i

lovu. V blízkosti záměru existuje záznam o výskytu druhu přímo v Týništi nad Orlicí z roku 2013 (databáze ISOP).

Zpracováno s využitím www.biomonitoring.cz a nálezové databáze ISOP AOPK ČR

4 VYHODNOCENÍ VLIVŮ ZÁMĚRU NA LOKALITY NATURA 2000

1 4.1 Zhodnocení úplnosti podkladů pro posouzení

Pro účely hodnocení byly využity následující podklady:

- Průvodní zpráva k projektu Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí. Strada v.o.s. 05/2007.
- Stanovisko Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, odboru životního prostředí a zemědělství k záměru „Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí“ ze dne 10.6.2014. (č.j.: 8599/ZP/2014 - NA) .

Při hodnocení byla dále k dispozici data AOPK ČR z monitoringu dotčených předmětů ochrany a vrstvy mapování biotopů. Byla využita data z mapového serveru AOPK ČR – <http://mapy.nature.cz>. i údaje z databáze Informačního systému ochrany přírody (ISOP) .

Bylo provedeno terénní šetření zaměřené na průzkum potenciálního výskytu druhů a vegetace (15. - 16. června 2014, O. Volf) a konzultace s odborníky na dotčené území a předměty ochrany (Mgr. Jan Dušek, RNDr. Bohuslav Mocek, Ing. Aleš Novák).

Pro provedení hodnocení záměru byly tyto podklady shledány jako dostatečné.

4.2 Vyhodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany

Hodnoceny byly vlivy záměru, a to podle následující stupnice významnosti vlivů.

Tab. 2 Významnost vlivů – stupnice významnosti

Hodnota	Termín	Popis
-2	Významně negativní vliv	Negativní vliv dle odst. 9 § 45i ZOPK Vylučuje realizaci záměru (resp. záměr je možné realizovat pouze v určených případech dle odst. 9 a 10 § 45i ZOPK) Významný rušivý až likvidační vliv na stanoviště či populaci druhu nebo její podstatnou část; významné narušení ekologických nároků stanoviště nebo druhu, významný zásah do biotopu nebo do přirozeného vývoje druhu. Vyplývá ze zadání koncepce, nelze jej eliminovat.
-1	Mírně negativní vliv	Omezený/mírný/nevýznamný negativní vliv Nevylučuje realizaci záměru. Mírný rušivý vliv na stanoviště či populaci druhu; mírné narušení ekologických nároků stanoviště nebo druhu, okrajový zásah do biotopu nebo do přirozeného vývoje druhu. Je možné jej vyloučit navrženými zmírňujícími opatřeními.
0	Nulový vliv	Záměr nemá žádný prokazatelný vliv.

Byly definovány možné vlivy záměru vzhledem ke každému dotčenému předmětu ochrany. Proběhlo vyhodnocení významnosti těchto vlivů na dotčené předměty ochrany.

A. Zásah do biotopu/zábor plochy přírodního stanoviště

Po dobu výstavby dojde k ovlivnění biotopu **vydry říční** – plocha je součástí jejího lovného teritoria, které dočasně nebude využitelné.

Dojde k záboru plochy stanoviště **91E0 Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy**, které se přímo v místě záměru vyskytuje pouze v degradované podobě.

Zásahy do stávajícího koryta během výstavby i provozu ovlivní biotop klínatky rohaté i bolena dravého. Plocha ovlivněného biotopu bude velmi malá a v rámci rozlohy jejich biotopu v celé EVL se jedná o nevýznamný podíl.

Ovlivněné předměty ochrany: **stanoviště 91E0, klínatka rohatá, bolen dravý, vydra říční.**

Vyhodnocení vlivu: **mírně negativní** – dojde k ovlivnění plochy stanoviště i biotopu živočichů, které jsou předměty ochrany EVL Orlice a Labe, podíl takto poznamenaného biotopu je však velmi malý.

B. Znečištění vody/zákal

Nejvýznamnějším vlivem, který bude působit po dobu výstavby přemostění opatření, je možné znečištění vody a zákal pevnými částicemi. Znečištění hrozí z úkapů mechanizace a dopravních strojů nebo z případné havárie při výstavbě. Hrozí i riziko zákalu hlavního koryta

pevnými částicemi při stavebních pracích. V okamžiku, kdy bude skryta horní vrstva půdy s vegetací a v povodí dojde k déle trvajícím dešti a následné povodni, hrozí zvýšený zákal vody pevnými částicemi. Tento zákal se podle velikosti částic začne usazovat v korytě řeky v různé vzdálenosti od stavby. Zákal může vyústit v nárůst organického znečištění vody a ve snížení obsahu kyslíku ve vodě a následné zhoršení podmínek pro larvy klínatky rohaté, bolena dravého i stanoviště vodních makrofyt (3260).

Další riziko vyplývá z možných výluhů z tělesa mostu a komunikace.

Ovlivněné předměty ochrany: **stanoviště 3260, klínatka rohatá, bolen dravý**

Vyhodnocení vlivu: **mírně negativní** – znečištění vody bude časově omezené, riziko lze poměrně výrazně omezit navrženými zmírňujícími opatřeními - viz kapitola 4.5.

C. Rušení během stavby a provozu

Po dobu výstavby dojde na ploše, která je součástí biotopu vydry říční, k výraznému nárůstu hladiny rušení. Bude způsobeno hlukem ze strojů a pohybem mechanizace a osob. Záměr bude zdrojem rušení i v době provozu, není však odůvodněné předpokládat, že dojde k nárůstu oproti stávajícímu stavu.

Ovlivněné předměty ochrany: **vydra říční**

Vyhodnocení vlivu: **mírně negativní** – rušení bude časově i plošně omezeno, celé teritorium vydry dosahuje řádově km toku a jeho okolí.

D. Omezení migrace/zvýšená mortalita

Po dobu výstavby bude v okolí záměru omezena migrační prostupnost pro **vydru říční**. Navržené technické řešení umožní naopak lepší prostupnost v době provozu než je současný stav. Zatímco nyní silnice překonává řeku historickým mostem s jedním portálem, po realizaci záměru bude silnice vedena na delší, migrační prostupné estakádě.

Nelze vyloučit riziko přímé mortality jedinců **klínatky rohaté** v důsledku pohybů mechanizace v řečišti. V době provozu silnice by nemělo dojít k nárůstu rizika přímého zabití oproti stávajícímu stavu.

Ovlivněné předměty ochrany: **vydra říční, klínatka rohatá**

Vyhodnocení vlivu: **mírně negativní** – zhoršená migrace je časově omezena na dobu výstavby, za provozu by mělo dojít ke zlepšení současného stavu. Riziko přímého zabití živočichů není významné.

Vliv posuzovaného záměru na všechny dotčené předměty ochrany EVL Orlice a Labe byl

celkově vyhodnocen jako **mírně negativní**, ovlivnění bude působit zejména po dobu výstavby, částečně i po ní. Přesto by mohly být dotčené předměty ochrany bez realizace zmírňujících opatření ohroženy.

Zároveň lze konstatovat, že po realizaci záměru může dojít ke zlepšení stávající situace, které se týká migrační propustnosti podél řeky.

4.3 Vyhodnocení kumulace vlivů

Při posuzování záměrů je nutno počítat s kumulací některých vlivů působících již v současnosti v místě záměru, v jeho okolí nebo záměrů, které se v dané lokalitě připravují. Pro zjištění možných záměrů, které by tak v kumulaci s posuzovaným záměrem mohly zhoršovat působení negativních vlivů až na úroveň významně negativních, byly využity znalosti místní situace konzultantů předloženého hodnocení a informační systém EIA dostupný na internetu.

Pro účely hodnocení byly brány v potaz hlavně negativní vlivy zasahující vodní prostředí řeky Orlice a také vlivy působící na dotčené předměty ochrany.

V celém území probíhá v současnosti bezpochyby řada změn, které ovlivňují kvalitu přírodních složek tedy i biotopu druhů, jež jsou předmětem ochrany obou dotčených lokalit. Jedná se zejména o změny hospodaření, které mohou působit negativně nebo též pozitivně na všechny krajinné složky. Aktuálním vlivem jsou snahy o technicky pojatá protipovodňová opatření, která mohou vést ke zkáze některých biotopů a v konečném důsledku nemají na intenzitu důsledku povodní vliv.

V informačním systému EIA ministerstva životního prostředí jsou evidovány následující záměru, které mají vliv na EVL Orlice a Labe:

- Plán společných zařízení komplexních pozemkových úprav Malá Čermná nad Orlicí – významně negativní vliv na soustavu Natura 2000 byl autorizovanou osobou pro hodnocení Natura 2000 vyloučen.
- Silnice I/36 v úseku Holice - Čestice – významně negativní vliv na soustavu Natura 2000 byl autorizovanou osobou pro hodnocení Natura 2000 vyloučen.
- Výstavba dvou MVE s vakovými jezy na Tiché Orlici – významně negativní vliv na soustavu Natura 2000 byl autorizovanou osobou pro hodnocení Natura 2000 vyloučen.

- Labe, Němčice, revitalizace odstavného ramene – významně negativní vliv na soustavu Natura 2000 byl vyloučen.

Po shrnutí plánovaných i realizovaných záměrů v EVL Orlice a Labe a posuzovaného záměru nelze konstatovat, že by vliv posuzovaného záměru v kumulaci s dalšími záměry dosáhl úrovně významně negativního vlivu u žádného z předmětů ochrany této EVL.

4.4 Vyhodnocení významnosti vlivů na celistvost lokalit

Byl zjištěn mírně negativní vliv na pět předmětů ochrany dotčené EVL. Toto zjištění vyloučilo významně negativní ovlivnění celistvosti EVL Orlice a Labe.

4.5 Opatření k eliminaci a zmírnění vlivů

Vlivy záměru v předložené podobě byly vyhodnoceny jako mírně negativní. Pro další minimalizaci těchto vlivů lze navrhnout opatření, která by se v dalších fázích přípravy projektu měla specifikovat a stát se jeho součástí:

Technické řešení stavby

- vyústění dešťové kanalizace z přemostění bude zavedeno do toku Orlice přes sedimentační nádrž;
- voda pro stavební účely nebude čerpána přímo z toku Orlice;
- podmostí nového přemostění Orlice bude zachováno v přirozeném stavu bez zpevnění dlažbou, zásypem šterku atp. Po obou stranách břehu musí být ponechány nejméně 0,5 m široké suché břehy, které zaručí vydrám migraci i při zvýšených průtocích v toku.

Časový harmonogram prací

- kácení břehových porostů proběhne mimo vegetační sezónu;
- stavební práce na přemostění budou provedeny mimo období tření bolenů dravých a líhnutí imág klínatek rohatých, tedy mimo období od počátku dubna do konce června;
- stavební práce budou probíhat v denní době (od 7:00 – 18:00), aby bylo minimalizováno rušení vydry říční, která má převážně noční aktivitu.

Monitoring a stavební dozor

Při stavbě musí být přítomen odborně způsobilá osoba vykonávající biologický dozor. V případě zjištění negativních jevů na přírodní prostředí musí být okamžitě přijata opatření na eliminaci důsledků těchto jevů.

Biologický dozor bude mít za úkol sledovat stav populací dotčených předmětů ochrany. Měl by být zaměřen zejména na ochranu vodního prostředí.

Havarijní plán

Při stavebních pracích by měly být použity pouze stroje s biologicky odbouratelnými mazivy. Pro případ havárie při úniku pohonných látek a olejů je nutné mít připraven havarijní plán, který zajistí, aby se znečištění nedostalo dále do toku Orlice.

5 ZÁVĚR

Bylo vyhodnoceno, že záměr „**Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí**“ **nemá významný negativní vliv** (resp. negativní vliv dle odst. 9 §45i zákona č. 114/1992 Sb.) na celistvost a předměty ochrany evropsky významné lokality Orlice a Labe.

V průběhu hodnocení byly zjištěny mírně negativní vlivy záměru na **stanoviště 3260 (Nížinné až horské vodní toky s vegetací svazů *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion*), 91F0 (Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)) klínatku rohatou, bolena dravého a vydru říční.**

Jsou navržena zmírňující opatření, která mohou potenciální negativní působení výrazně minimalizovat.

SEZNAM POUŽITÝCH PODKLADŮ

Podklady

- Průvodní zpráva včetně situačního zákresu k projektu Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí. Strada v.o.s. 05/2007.
- Stanovisko Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, odboru životního prostředí a zemědělství k záměru „Silnice II/305 Týniště nad Orlicí – Albrechtice nad Orlicí“ ze dne 10.6.2014. (č.j.: 8599/ZP/2014 - NA) .

Další odborná literatura

Hanel L., Lusk S. 2005: Ryby a mihule České republiky: rozšíření a ochrana. ZO ČSOP Vlašim.

Hanel L., Zelený J., 2000: Vážky (Odonata): výzkum a ochrana. 240 pp., Český svaz ochránců přírody, Vlašim.

Poledník L, Poledníková K, Beran V, Čamlík G, Zápotočný Š, Kranz A. (2012): Rozšíření vydry říční (*Lutra lutra* L.) v České republice v roce 2011. Bulletin Vydra 15/2012: 22 – 28.

Roth P. (2007): Metodika hodnocení významnosti vlivů při posuzování podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Věstník Ministerstva životního prostředí, ročník XVII, částka 11, s. 1-23.

Odkazované legislativní předpisy

Nařízení vlády č. 132/2005 Sb. ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit, včetně novely dle nařízení vlády č. 371/2009 Sb.

Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, včetně příloh

Směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, včetně příloh

WWW informační zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky – www.nature.cz, www.biomonitoring.cz

Ministerstvo životního prostředí - www.env.cz

NATURA 2000 - <http://europa.eu.int/comm/environment/nature/home.htm>

NATURA 2000 oficiální stránky - www.natura2000.cz

http://www.mzp.cz/cz/novela_narodniho_seznamu

<http://www.mapy.cz>

POUŽITÉ ZKRATKY

AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

EVL – evropsky významná lokalita

ISOP – Informační systém ochrany přírody

KÚKK – Krajský úřad Královéhradeckého kraje

MŽP – ministerstvo životního prostředí

NV – nařízení vlády

PO – ptačí oblast

ZOPK – zákon č. 114/1992 SB., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění